

הוכן ע"י כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים • מיקוד 91430

טל/פקס 6515004 (אחה"צ) daf@dafyomi.co.il

ערכין דף יא.

לתנאים דלהלן, האם סבירא להו שעיקר שירה בפה או בכלי? [תוד"ה לא].

למסקנא	להוה אמינא	
בפה	בפה	לר' מאיר - המחללים הם אפי' עבדים
בפה	1----	לר' יוסי - המחללים הם ישראלים
בפה ²	בכלי	לר' חנינא בן אנטיגנוס - המחללים הם לויים
בכלי	בכלי	לר' יוסי בר' יהודה ותנא דמתניתין - שחליל דוחה שבת ³

לתנאים דלהלן, האם מעלים מדוכן ליוחסין (להנשא לכהנים) ולמעשרות (מעשר ראשון)?

למעשרות	ליוחסין	
אין מעלים	אין מעלים	לר' מאיר - המחללים אפי' עבדים
אין מעלים	מעלים	לר' יוסי - המחללים ישראלים
מעלים	מעלים	לר' חנינא בן אנטיגנוס - המחללים לויים

האם שירת הלויים מעכבת את ניסוך היין לקרבן⁴, ומתי הוא זמן השיר?

מתי הוא זמן השיר?	האם מעכבת?	
דוקא ביום ⁵	מעכבת	לר' מאיר

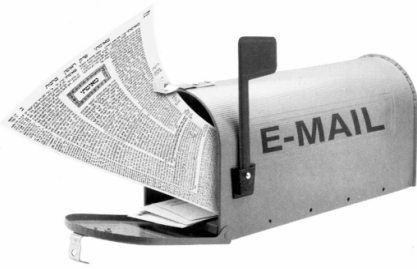
¹ הקשתה הגמי' על ר' יוסי ממה נפשך, דאם ס"ל דעיקר שירה בפה - יודה לר"מ שגם עבדים כשרים לחלל. ואם ס"ל דעיקר שירה בכלי - יודה לר' חנינא שדוקא לויים כשרים.

² דין זה אינו מוכח מדברי ר' חנינא, דאדרבה אם עיקר שירה בכלי אתי שפיר לדבריו טפי מה דס"ל שדוקא לויים היו מחללים. [ובאמת לפי גירסת גמי' דידן: "לעולם קסבר עיקר שירה בפה", הי"לעולם" קאי רק על ר' יוסי, ואילו לר' חנינא יתכן שסובר שעיקר שירה בכלי, ושפיר מיושבת קושית התוס' דלהלן. אולם לגירסת התוס' וכן היא גירסת הגמי' בסוכה (דף נא). "לא דכו"ע עיקר שירה בפה", מבואר שגם ר' חנינא ס"ל הכי].

³ הוקשה לתוס', דאם אמרינן דלכו"ע עיקר שירה בפה, מאן תנא דרישא דמתניתין שאמר שהחליל דוחה שבת ויו"ט, דהוא על כרחך ס"ל שעיקר שירה בכלי, ולכן אמר שהוא דוחה שבת. ותירצו תוס', שהוא ר' יוסי בר' יהודה. אבל התוס' בסוכה (דף נא. ד"ה כתנאי) תירצו, דאף תנא דמשנתנו סובר שעיקר שירה בפה, אלא שמ"מ שרי לנגן בכלי משום דאין שבות במקדש.

⁴ כן פירשו תוס' (ד"ה השיר). דהוקשה להם דניסוך עצמו אינו מעכב את הקרבן, דהא אפשר להביא נסכי הקרבן מכאן ועד ארבעה ימים. ותירצו, דמה שאמר כאן שהשיר מעכב את הקרבן - היינו לניסוך היין.

⁵ כיון שהוקש שיר לכפרה - דינו ככפרה גם לענין שיהיה דוקא ביום, וגם לענין שהוא מעכב. ולחכמים הוקש רק לענין שצריך להיות ביום. [וע' הפלאה שבערכין על הקושיא "והא אין היקש למחצה". ומה שצריך לחדש שהנסכים הם דוקא ביום, והא בין כה הקרבן קרב דוקא ביום. י"ל דכבר נתבאר שהשיר הוא בזמן הנסכים, ונסכים הבאים בפני עצמן הם באים בין ביום ובין בלילה, ולכך צריך לומר שהשירה היא דוקא ביום. וע' באורך גדול ביקר הערך].

הוכן ע"י כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים • מיקוד 91430

טל/פקס 6515004 (אחה"צ) daf@dafyomi.co.il

לחכמים	אינה מעכבת	דוקא ביום
--------	------------	-----------

ערכין דף יא.

על איזה ביכורים אומרים שירה? [תוד"ה מנין].

על שאר הביכורים	על ביכורי יין	לרש"י ¹ ולתוס' ²
לא אומרים	אומרים	לפירוש האחרון שבתוס' ³
אומרים	אומרים	

ערכין דף יא:

מה דין האנשים דלהלן שעבדו עבודה של אחרים?

לוי משורר ששיער ולהיפך	כהנים שעבדו עבודת לויים ולהיפך	לברייתא
באזהרה	במיתה ⁴	לאביי ¹
במיתה	במיתה	

¹ [הנה סוגיא זו מעט עמומה היא ובפרט דברי התוס', ולכך יש מן הצורך להאריך כאן מעט]. אמר רב מתנה מנין לביכורים שטעונים שירה וכו', והקשתה הגמ' מר' שמואל בר נחמני שאמר שאין אומרים שירה אלא על היין. ותירצה, דאה"י שמירי בהביא ענבים ודרכן. וברש"י ציין למשנה בביכורים (ג:ד) שאומרים שירה על ביכורים - "הגיע לעזרה ודיברו הלויים בשיר ארוממך" וכו'. והקשו תוס', דא"כ מה מקשה הגמ' לרב מתנה, הא איכא משנה כוותיה. ותירצו בתחלה, שעיקר הקושיא היא להיפך, דהיינו שמקשה על ר' שמואל בר נחמני מדברי רב מתנה. והקשו, דא"כ נקשה עליו בהדיא מהמשנה. ולכך חזרו מתירוצם הראשון ופירשו, דכיון שלא הזכיר כאן את המשנה וכן דברי ר' שמואל באו כאן אגב גררא, לכן הקשתה הגמ' באופן זה, דהיינו שבאמת הקשתה על רב מתנה מר' שמואל בר נחמני. [וכיון שלמסקנא לא קשה לר' שמואל בר נחמני מהמשנה דאפשר להעמידה ביין, וכמו שהעמידה הגמ' את רב מתנה - לכך לא הביאו בגמ' משנה זו]. ומבואר לפירוש זה, שדוקא על יין שהביאו בביכורים אומרים עליו שירה, ולא על שאר דברים.

² עוד הביאו תוס' פירוש בשם רבו, שהמשנה בביכורים שאמרה ודברו הלויים בשיר ארוממך וגו', אינה מדברת בעיקר השיר שאומרים על ביכורים, אלא שהיו הלויים שרים שיר זה רק לשמחה בעלמא, ולכן לא פריך מהמשנה לר' שמואל בר נחמני. וגם לפירוש זה הוא כנ"ל, שהשיר שצריך להגיד מדינה על ביכורים - אומרו רק על ביכורי יין. [ודחו תוס' פ"י זה, דאיך יתכן שהמשנה תזכיר את השיר שהוא לשמחה בעלמא ולא את השיר האמיתי שאומרים על ביכורים. ועי' צ"ק שפירש קצת באופן שונה, ולפירושו קשה מה היתה ההוה אמינא בתוס'].

³ רבינו אלחנן הקשה לכל הנ"ל, חדא דמהמשנה בביכורים משמע שכל הביכורים טעונים שירה ולא דוקא ביין. ועוד, עצם דברי התני ר' יוסי אינם מובנים - דסותרים זה את זה - שבתחלה דרש שדוקא פרי אתה מביא ואין אתה מביא משקה, ואח"כ אמר להיפך שגם דרך ענבים מביא את היין. [ועוד דאמרין (חולין קכ:): אין מביאים ביכורים משקה חוץ מזיתים וענבים]. ולכן פירשו את דברי ר' יוסי כך, שלכתחילה צריך להביא דוקא פירות, אולם אם עשה מענבים יין, מביא את היין לכתחילה. ואחר שתקנו שירה על היין, תקנו נמי בכל ז' המינים לומר שירה. וזה שאמרה המשנה בביכורים שהלויים היו אומרים לשיר ארוממך וגו', ואה"י שאומרים שירה על מיני פירות ז' המינים.

⁴ ע' בפנים הספר מ"ש על דברי הרמב"ם בסוף פ"ג מהלכות כלי המקדש, שכתב: דכהנים בעבודת לויים אינם במיתה אלא באזהרה, ולכאורה הוא דלא כמאן.

הוכן ע"י כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים • מיקוד 91430

טל/פקס 6515004 (אחה"צ) daf@dafyomi.co.il

ערכין דף יא:

לוי משורר שרק מסייע ללוי שוער או להיפך, האם גזרו בזה רבנן?

לצד שהעושה ממש באזהרה	לצד שהעושה ממש במיתה	
לא גזרו	גזרו רבנן	לאביי ²
לר' יוחנן בן גודגדא: גזרו רבנן לר' יהושע בן חנניה: לא גזרו	גזרו רבנן ³	לדחיית הגמי

קרבנות דלהלן האם טעונים שירה?

לחולקים על ריש לקיש ⁴	לריש לקיש ⁵	
טעונים	טעונים	עולות ושלמי ציבור דחובה ⁶
אינם טעונים ⁷	מדרבנן אסור ⁸	עולות ציבור דנדבה ⁹

¹ והגם דאיכא בגמי שני ברייתות דלא כאביי, הסוברות ש"הם בשלהם" - באזהרה ולא במיתה, מ"מ אביי ס"ל כר' יוחנן בן גודגדא ש"הם בשלהם" - במיתה, [ולכך מנע מר' יהושע בן חנניה אפי' לסייעו, דכיון שהעושה ממש במיתה - גזרו רבנן במסייע].

² שמפרש שמחלוקת ר' יוחנן בן גודגדא ור' יהושע בן חנניה הוא יש מיתה במשורר ששיער (ולהיפך), או שאין מיתה.

³ ולכן ס"ל לדחיית הגמי שלכו"ע משורר ששיער ממש [לא רק סייע] ולהיפך - אינו במיתה, דאלי"כ לא היה סובר ר' יהושע בן חנניה שמותר לסייע, דודאי שגזרו בזה חכמים. [ומשמע שעכ"פ במסייע לכו"ע הוא רק איסור דרבנן, וע' ברמב"ם (פ"ג מהלכות כלי המקדש הי"א) שכתב שלוי שסייע לחבירו שלא בעבודתו - במיתה. וכבר האריכו בזה האחרונים, וע' כסף משנה].

⁴ החולקים על ר"ל לא נזכרו להדיא בסוגיא, וע' ירושלמי תענית (ד: ה) ששם נזכר מחלוקת בזה, וע' באורך בהגהות חשק שלמה. וכן ע' בדברינו בפנים הספר (דף יב. ד"ה דאמר ר"ל אומר שירה שלא על הקרבן) בשם הליקוטי הלכות בדעת הרמב"ם, דאפשר שס"ל דר' שמואל בר נחמני (לעיל בעמוד א') דאמר אין אומרים שירה אלא על היין פליג על ריש לקיש.

⁵ ס"ל דיש רשות לומר שירה שלא על קרבן, [וא"כ כ"ש שאפשר לכאורה לומר שירה על עולת נדבת ציבור, אלא שמדרבנן אסור וכדלהלן].

⁶ עולות ציבור הם: תמידים הקרבים בכל יום, ומוספים. שלמי ציבור, הם ב' כבשי עצרת שהם קדשי קדשים. [והשירה היא בשעת הניסוך - כנ"ל. קרבנות דיחיד, בין חובה ובין נדבה פשיטא לתוסי' (בד"ה עולת) שאין עליהם שירה, וע' באורך בהפלאה שבערכין ובעולת שלמה ועוד].

⁷ הכי תני רב מרי בריה דרב כהנא, מה שלמים [שאומרים עליהם שירה] הם אלה שקבוע להם זמן - אף עולות דוקא אלה שקבוע להם זמן, יצאו עולות נדבה. וא"כ גם החולקים על ר"ל וסוברים דאומרים שירה רק על הקרבן, מ"מ בעולות צבור דנדבה, אינם טעונים שירה כדרשת רב מרי בריה דרב כהנא, ולא מצינו מי שחולק עליו בזה.

⁸ פ"י, דאף שלר"ל אפשר לומר שירה שלא על קרבן, מ"מ אם יאמרו על עולת נדבה הלא אמירתם תהיה רק מחמת רשות, וא"כ נפיק מיניה חורבא, שיבואו לחשוב שגם השיר הנאמר על עולת חובה - רשות הוא - ואפשר לבטלו. [וע' ברבינו גרשום עוד פ"י בזה].

⁹ פירש"י, כגון קיץ המזבת, הבא מן השופרות שנותנים בהן מעות מותר חטאת ומותר אשם. ורבינו גרשום פירש, וז"ל: כגון שנעשה לציבור נס והתנדבו עולה, עכ"ל. וה"ה שאר קרבנות ציבור שלא קבוע להם זמן, כגון פר העלם דבר. [וע' בשטמ"ק בענין שיר על תודת חובה, וביארו האחרונים שאינו שיר

הוכן ע"י כולל עיון הדף

ת.ד. 43087, הר נוף, ירושלים • מיקוד 91430

טל/פקס 6515004 (אחה"צ) daf@dafyomi.co.il
